

Hogeschool van Amsterdam

URBAN MANAGEMENT

KIJK! EEN GEZONDE WIJK

Eindrapportage voor HvA Urban Management

Amsterdam, 2018

Kijk! een
gezonde
wijk

WAtsAP

CREATING TOMORROW

KIJK! EEN GEZONDE WIJK

Eindrapportage voor HvA Urban Management

Amsterdam, 2018

COLOFON

Kijk! een gezonde wijk is een project van de Hogeschool van Amsterdam en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.

Dit project is mogelijk gemaakt door Regieorgaan SIA, Strategisch Programma RIVM en Fieldlab Nieuw-West.

Projectleiding: Lea den Broeder & Elise van Kempen

Projectteam: Karin Kauw - Wouter Meys - Maarten Groen - Fenna Wichers - Aafke Hofland - Ahmed el Aslouni - Michaela Schönenberger - Frits van den Berg - Dick Glastra van Loon - Age Niels Holstein - Nazli Cila

Beeldverslag bijlage: Dorëndel Overmars - Fotografie: Fred van Diem en Karin Kauw

Fotografie: Fred van Diem en Karin Kauw

Samenstelling boekje: Urban Management (Anna de Zeeuw) in overleg met Lea den Broeder

Betrokken organisaties: Stichting Wijkadvies, Omgeving en Beleving, de Hogeschool Arnhem-Nijmegen (HAN), Vrije Universiteit (VU), Wageningen Universiteit (WUR), Planbureau Leefomgeving, Amsterdam Economic Board (AEB) en het netwerk van de Vereniging voor Milieukundigen (VVM).

INHOUD

Samenvatting	7
Inleiding	8
Wetenschappelijke inbedding	11
Methoden	12
Partners	13
Resultaat	17
Tot slot	19
Bijlage 1 Resultaten Kijk! Een gezonde wijk	20
Bijlage 2 Kijk! Een gezonde wijk in vogelvlucht	24

SAMENVATTING

In het project Kijk! Een gezonde wijk is een participatieve buurtschouw-app voor de smartphone ontwikkeld door én voor wijkbewoners. Deze app bevat kenmerken die door bewoners zijn aangedragen. De app bevat daarnaast elementen die bijdragen aan het activeren van bewoners door hen een speurtocht te laten lopen door de wijk.

Met de app kunnen bewoners op een systematische manier fysieke en sociale buurtkenmerken meten die van invloed zijn op hun gezondheid. Kenmerken van de buurt waarin mensen wonen hebben namelijk invloed op hun gezondheid. Op diverse plekken voerden bewoners metingen uit; ze vulden een paar korte vragen in over fysieke en sociale kenmerken. Hier konden punten mee verdiend worden welke verschenen in het leaderbord van de app.

Tijdens twee meetperioden in november 2016

en mei 2017 hebben wijkbewoners met de app gemeten. De metingen werden verwerkt op het speciaal ontworpen dataplatform. Op het dataplatform werden de metingen verzameld, gecodeerd en versleuteld zodat de anonimiteit gewaarborgd bleef. Vervolgens kwamen de uitgevoerde metingen terecht op de website. Hier konden bewoners en onderzoekers inzicht krijgen in metingen die gedaan waren in hun eigen wijk.

Door de metingen verkregen wij als onderzoekers informatie over hoe bewoners hun leefomgeving beoordeelden in relatie tot gezondheid en hoopten we wijkbewoners zelf te activeren in het gezonder maken van hun wijk. Deze informatie is nuttig voor het ontwikkelen van oplossingen voor een gezonder Sloterveer. Belangrijkste les is echter dat het proces minstens zo belangrijk is als het product.

INLEIDING

Tussen 2014 en 2017 is er samen met bewoners en wijkprofessionals een participatieve wijk-schouw-app ontwikkeld voor de smartphone waarmee bewoners zélf op een systematische manier positieve en negatieve kenmerken van hun leefomgeving in kaart kunnen brengen. Kenmerken van de buurt waarin mensen wonen, zoals groen, verkeer, maar ook (zorg-)voorzieningen, gezelligheid en sociale samenhang, hebben namelijk invloed op hun gezondheid. Doel van het project: data over de wijk verzamelen en tegelijk bewoners activeren en betrekken bij het ontwikkelen van oplossingen voor een gezonder Slotermeer. Deze benadering past in de innovatieve ontwikkeling van 'Citizen Science', ofwel wetenschappelijk onderzoek doen met en door bewoners.

De centrale vraag in dit project is: hoe geven we de bewoners van Slotermeer (in het bijzonder met een lage sociaaleconomische positie) een actieve rol bij het gezonder maken van hun wijk? Hierbij letten we specifiek op twee aspecten, namelijk:

1. Hoe komen we achter wat bewoners belangrijk vinden (eigen beleving)
2. Hoe benutten we de eigen kennis, vaardigheden en capaciteiten van bewoners (eigen kracht)

Uit het onderzoeksvoorstel Kijk! Een gezonde wijk (2014)

Wijkbeoordeling met bewoners gebeurt doorgaans niet systematisch en levert daardoor informatie op van matige kwaliteit. Een wetenschappelijke wijkbeoordeling daarentegen kan de inbreng van bewoners uitsluiten en deze is wel van belang. Kijk! brengt beide benaderingen, wetenschap en bewonersparticipatie, bij elkaar. Dat is een spannend proces dat veel aandacht vergt want het is niet zo gemakkelijk als het klinkt.

Om een wijk gezond te maken is het actief betrekken van bewoners noodzakelijk. Zij hebben 'insiders knowledge' die nodig is om aanpakken in te zetten die goed aansluiten bij de belevingswereld en behoeften van bewoners zelf. Deze aansluiting is een essentiële randvoorwaarde voor de effectiviteit van gezondheidsinterventies. Juist in wijken waar veel bewoners een lagere sociaaleconomische positie hebben valt veel gezondheidswinst te behalen. Deze bewoners zijn echter over het algemeen niet gewend om hun stem te laten horen. Het blijft daardoor een uitdaging om in een 'aandachtswijk' als Slotermeer echte participatie van bewoners tot stand te brengen (zie ook Onderzoeksvoorstel Kijk! Een gezonde wijk, 2014).

WETENSCHAPPELIJKE INBEDDING

De fysieke en sociale omgeving waarin we leven, dus daar waar we wonen, werken, leren en spelen, heeft grote impact op onze gezondheid. Allerlei factoren in de leefomgeving en de structuren waarin deze zijn ingebed, de zogenaamde sociale determinanten van gezondheid, spelen een rol. Het 'regenboogmodel' van Dahlgren en Whitehead (1991) laat zien hoe gezondheid beïnvloed wordt door dergelijke factoren en structuren en de ontwikkelingen hierin. Het bevorderen van gezondheid, bijvoorbeeld het verminderen van eenzaamheid, depressie en overgewicht, vereist dan ook gecoördineerde actie van veel maatschappelijke sectoren en actoren, ofwel een 'Whole of Society benadering', waarbij ook bewoners een rol spelen (Kickbush & Gleicher, 2011). De beoordeling van de omgeving is echter meestal in handen van de lokale en overheidsinstanties. Deze partijen verzamelen vaak informatie over de kenmerken van de wijken door middel van nationaal beschikbare bestaande geografische informatiesystemen of bezoeken van deskundigen aan de buurt. Vervolgens analyseren ze gezondheidsrisico's en kansen, creëren ze beleid en interventies om de gezondheid in stedelijke omgevingen te verbeteren.

Het is de vraag of de observaties via deze top-down benadering weergeven wat mensen in de buurt vinden als het gaat om gezondheid. Er is toenemend bewijs voor de volksgezondheid en stadsplanning, waaruit blijkt dat expertbeoordelingen significante contextuele informatie kunnen missen (Coburn, 2004). Burgers hebben

een grondige kennis van patronen en problemen in hun gemeenschap (Goodchild, 2007; Brown & Kytta, 2014), maar er bestaan te weinig participatieve hulpmiddelen om dit naar boven te halen en langdurig te monitoren (Hofland, Devilee, Van Kempen & Den Broeder, 2017).

Om deze problemen aan te pakken lanceerden de partners dit project, waarin we onderzoeken hoe interactieve systemen ons in staat stellen om bewoners te betrekken bij het beoordelen van gezondheidsaspecten van de wijk en citizen data te creëren.

De omgeving van Slotermeer, een van de gebieden van Fieldlab Nieuwwest, is van belang vanwege de lage score op fysieke en mentale gezondheid op de nationale gezondheidsmonitor (Zwijnenburg, Booi, Janssen, Jakobs & Van der Oord, 2012). De projectpartners hebben onderzoek in de buurt uitgevoerd met actieve betrokkenheid van de inwoners. Het resultaat van deze studies is een basis voor verdergaande participerende waarneming.

In dit project ontwikkelen we: (1) een mobiele applicatie (app) om deze factoren systematisch te meten en (2) een webportal om de gegevens te visualiseren en online gemeenschapskenmerken aan te bieden voor het ontwikkelen van strategieën voor praktische actie. Het actief betrekken van mensen om gegevens te verzamelen via een app heeft verschillende mogelijkheden.

METHODE

Wij hebben de centrale vragen van dit project beantwoord door een participatieve wijkschouw app te ontwikkelen samen met bewoners uit de wijk Slotermeer. Daarbij hebben wij een data platform ontwikkeld voor bewoners, professionals en beleidsmakers. Er zijn twee meetperiodes geweest (november 2016 en mei 2017) waarin bewoners met de app metingen in de wijk Slotermeer hebben uitgevoerd. De meetresultaten zijn weergegeven op een speciaal daarvoor ontwikkelde website.

Tijdens twee meetperiodes in november 2016 en mei 2017 hebben wijkbewoners met de app gemeten. In totaal zijn bijna 1200 metingen verricht met verrassende resultaten.

Een voorbeeld hiervan was dat enkele veelgebruikte speelplekken vies en onverzorgd worden gevonden, maar dat sommige speelplekken met een hoge beoordeling juist weinig bezocht worden.

Bewoners betrekken bij app ontwikkeling

Om te bepalen wat de bewoners met de app wilden gaan meten zijn zij op diverse momenten en op diverse manieren betrokken:

- Er is gebruik gemaakt van eerder onderzoek waarin een aantal bewoners van Slotermeer is opgeleid als gezondheidsambassadeur en 350 buurtgenoten hebben geïnterviewd over de gezonde wijk;

- Er zijn drie Gezond Slotermeer Scans gehouden waarbij bewoners in groepen door de buurt gingen lopen. Aan deze scans hebben 75 bewoners van Slotermeer meegedaan;
- Op het gezondheidsfestival 2015 van Slotermeer kregen bewoners de mogelijkheid om op de resultaten van de scans te stemmen en daarmee aan te geven wat ze de belangrijkste genoemde elementen van gezondheid vonden;
- Daarna volgden drie SIM sessies (Structured Interview Matrix): bijeenkomsten waarin bewoners elkaar gingen interviewen en dan in groepjes de resultaten daarvan gingen bespreken. In totaal hebben 65 bewoners deelgenomen;
- Door middel van 'paper prototyping' sessies hebben bewoners inbreng gegeven voor het ontwerp van de app en website, inclusief de functionaliteiten;

PARTNERS

Aan het project is door verschillende organisaties gewerkt: de Hogeschool van Amsterdam (HvA), het RIVM, Stichting Eigenwijks, de GGD en Stadsdeel Nieuw-West van de gemeente Amsterdam. Daarnaast zijn er voor specifieke onderdelen in het project meer specialistische organisaties en netwerken betrokken: Stichting Wijkadvies, Omgeving en Beleving, de Hogeschool Arnhem-Nijmegen (HAN) en het netwerk van de Vereniging voor Milieukundigen (VVM). Een expertgroep van bewoners en een wetenschappelijke adviesgroep heeft alles kritisch gevolgd en advies gegeven.

Naast de financiering door Urban Management, in het kader van Fieldlab Nieuw-West, werd het project gefinancierd door Regieorgaan SIA en een subsidie vanuit het Strategisch Programma RIVM.

Dit project is uiteindelijk mede mogelijk gemaakt door 47 studenten die gedurende verschillende momenten van het project op verschillende wijzen een bijdrage hebben geleverd. Zij komen bijvoorbeeld van Bestuurskunde (afstudeeronderzoek), informatica (ontwikkeling van de app) en studenten van de minor Health Promotion (meten met bewoners eerste versie app).

ONTWIKKELEN VAN DE KIJK! APP

Het onder 'methode' beschreven proces heeft in totaal 32 indicatoren verdeeld over 4 categorieën opgeleverd die de gezondheid uit het zicht van bewoners beschrijven. Onderstaande tabel laat zien hoe de indicatoren over de categorieën zijn verdeeld. Dit zijn ook de indicatoren die uiteindelijk in de app zijn verwerkt.

Thema	Omschrijving	Aantal indicatoren in de App	Voorbeeld indicatoren
1	Gezonde leefstijl, gezond gedrag	15	Bewegende mensen (spelen, fietsen, etc.)
2	Wonen, fysieke omgeving, vervoer, bereikbaarheid, milieu	11	Ongedierte in openbare ruimte
3	Sociaal culturele infrastructuur	4	Ontmoetingsplekken voor bewoners
4	Economie, diensten, voorzieningen, bestuur, beleid	2	Informatiepunten gezonde leefstijl

Tabel 1. Overzicht van het aantal indicatoren dat per thema is opgenomen in de app

Een volgende stap was het ontwikkelen van de app, waarin de indicatoren van gezondheid zijn verwerkt. In het voorjaar van 2016 is er een eerste versie van de app verschenen. Deze is getest met een groep van 10-15 bewoners (cognitieve interviews). Daartoe werden ze gevraagd de app op hun telefoon te installeren en er gedurende twee weken metingen mee te doen. Voorafgaande aan en na afloop van de meetperiode werden de bewoners geïnterviewd. Tijdens de hele periode zijn de bewoners begeleid door studenten van de Hogeschool van Amsterdam. Op basis van de resultaten van deze testperiode is onder meer besloten om deelnemers ook de mogelijkheid te bieden om zelf iets te melden via de app. Verder zijn de opdrachten (die bedoeld waren om de verschillende indicatoren te meten) ingekort en versimpeld.

Gedurende het onderzoek werd duidelijk dat bij het uitvoeren van participatief onderzoek het proces minstens zo belangrijk is als het eindproduct (de app). Er ontstond namelijk gedurende het gehele participatieve proces al een mooie verbinding tussen buurtgenoten, professionals en onderzoekers.

Figuur 2. Screenshot van de app "Kijk! Een gezonde wijk".

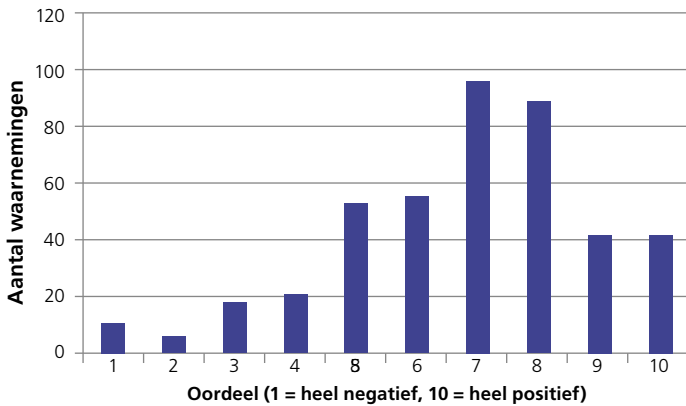
Zie ook: www.kijkeengezondewijk.nl

METEN MET DE KIJK! APP

Tijdens twee meetperiodes in november 2016 en mei 2017 hebben wijkbewoners met de app bijna 1200 metingen verricht. In november 2016 is de app gelanceerd tijdens het Gezondheidsfestival van Slotermeer. In de speciale meetweek erna zijn bewoners met de app op pad gegaan, ze liepen door de wijk en meldden zaken die opvielen. Hiermee konden zij mooie prijzen winnen. In totaal zijn er tijdens de eerste meetweek 450 metingen verricht via een 'speurtocht modus' en een 'direct melden' knop.

De metingen waren allemaal direct te zien op de website kijkeengezondewijk.nl. Dit is zowel interessant voor bewoners (wat zijn fijne en minder fijne plekken om heen te gaan), als voor onderzoekers (hoeveel metingen zijn er en wat wordt gemeten) en voor beleidsmakers (om beleid op te maken en slechte plekken direct te kunnen aanpakken). Aan de hand van de feedback uit de eerste meetweek is de app verder verbeterd. Een nieuwe meetweek vond plaats in mei 2017. Bovendien is ditmaal de aandacht specifiek gericht op één aspect van de buurt: de sport- en speelplekken. Er zijn speurtochten uitgezet. In totaal verrichtten 74 buurtonderzoekers gezamenlijk 531 geldige metingen in Slotermeer tussen 29 april en 7 juni 2017 (tabel 1). De onderzoekers beoordeelden 24 bestaande speel- en sportplekken die in speurtochten

waren verwerkt. Deze plekken brengen het er prima vanaf, de beoordeelde plekken krijgen gemiddeld een ruime voldoende van de burgerwetenschappers. Voor de grootste meting van het project werden in mei 2017 vier speurtochten uitgezet in verschillende delen van Slotermeer. Het onderzoek werd gericht op het beoordelen van bestaande speel- en sportplekken. Het gemiddelde cijfer van 6,8 dat bewoners de speeltuinen gaven is hoog als het vergeleken wordt met de cijfers zoals gepresenteerd door de gemeente Amsterdam (Gemeente Amsterdam, 2017). In 2017 werd voor het schoonhouden van speelvoorzieningen in Amsterdam gemiddeld een rapportcijfer van 6,5 gegeven, en in Nieuw-West een 6,1 (6). Bij Kijk! letten de bewoners echter op meer aspecten dan alleen hoe schoon een plek is, ze hadden ook aandacht voor bijvoorbeeld de groene omgeving, de aanwezigheid van een watertappunt en de aantrekkelijkheid en veiligheid van de speeltoestellen. Een integralere blik, vanuit de belevingswereld van de bewoners zelf, leidt wellicht tot een hogere beoordeling: 'het is een leuke speeltuin, alleen jammer dat er veel rommel ligt'. Opgemerkt moet wel worden dat weging van de scores per speeltuin lastig is gezien het relatief kleine aantal metingen. De resultaten moeten daarom voorzichtig geïnterpreteerd worden.

Tabel 1. Metingen Kijk! Een gezonde wijk

Met gemiddeld van 7,4 werden de openbare (moes)tuinen als de beste beoordeeld. De speeltuinen gaf men gemiddeld een 6,8.

Ook maakten de burgerwetenschappers melding van andere plekken in de wijk, waar zij mensen zagen bewegen. Hier kwamen nog 19 nieuwe locaties uit.

Veel van de buurtonderzoekers ontdekten nieuwe kanten van Slotermeer. “Wat is het hier groen” werd regelmatig uitgeroepen.

Andere feedback die werd gegeven:

“Deze buurt heeft me echt verrast, ik zou hier wel willen wonen.”

“Wat heeft Slotermeer veel speeltuinen!”

“Wat goed dat de meeste speelplekken zachte tegels hebben.”

“Het zijn leuke speeltoestellen, maar er ligt wel veel vuilnis.”

“Ik word er helemaal rustig van.”

“Ik woonde hier jaren vlakbij, maar had geen idee dat hier zo veel mooi groen was. De mensen die hier wonen hebben echt een super woonplek.”

“Ik kwam op plekken waar ik nog niet eerder was geweest en mijn hond kon gewoon los meelopen. Vooral over de prachtige moestuin die we ontdekten, ben ik echt enthousiast.”

RESULTAAT

Door ons onderzoek weten we wat wijkbewoners uit Slotermeer in de wijk belangrijk vinden voor hun gezondheid. Bewoners hebben het meest behoefte aan sociale contacten en verbinding met anderen. Het gebruik van de Kijk! app in groepsverband kan hier aan bijdragen.

In Kijk! Een gezonde wijk was het gehele proces waarin met bewoners werd samen gewerkt net zo belangrijk als de ontwikkelde app. De doelgroep bestond voor een groot deel uit mensen met een laag opleidingsniveau en beperkte ervaring met het gebruik van mobiele applicaties. De inzet van de smartphone moet dan ook worden gecombineerd met andere methoden van gegevens verzamelen. Tegelijk vereiste de technische ontwikkeling en het ontwerp van de app ook specifieke aandacht. Een deelonderzoek binnen Kijk! Een gezonde wijk leverde een programma van eisen en randvoorwaarden op:

- Juist taalgebruik, aansluitend bij de diverse culturele achtergronden in de buurt.
- Rekening houden met laaggeletterdheid die het omgaan met geodata kan bemoeilijken. Er moeten aanvullende manieren worden overwogen om de gegevens te visualiseren.
- Toepassen van combinaties van verschillende motivatie strategieën, zoals wedstrijdelementen, gamification, erkenning van prestaties en prestige, naast informatie geven deze ook (terug) ontvangen (maar zonder opdringerige meldingen), beloningen en prijzen.
- Zoeken naar manieren om de privacy te garanderen. Mensen vinden het misschien niet erg om hun locatie en activiteiten te delen zolang ze het project vertrouwen. Gegevens moeten echter indien gewenst ook anoniem ingevoerd kunnen worden.

(zie ook: Cila e.a., 2016).

Een app is slechts een middel en geen doel. De bewoners van Slotermeer waren vooral enthousiast om in bijeenkomsten te participeren. Ook is gebleken dat wanneer het appgebruik georganiseerd wordt in groepsverband, dit toegankelijker is voor burgers met lage Sociaal Economische Status (SES). Op individuele basis is men minder geneigd de app te gebruiken.

'GOUDEN TIPS' VOOR SAMENWERKEN MET BEWONERS

1. Ook jij bent bewoner; leef je in.
2. Organiseer participatie op verschillende niveaus.
3. Varieer in werkvormen.
4. Maak het leuk, leerzaam en gezellig.
5. Investeer in ambassadeurs.
6. Sluit aan bij bestaande netwerken.
7. Verbind hightech met lowtech.
8. Het proces is minstens zo belangrijk als de uitkomst.

Samen meten vereist vertrouwen en elkaar kennen. De app is ook getest in een aanpalende wijk (Slotervaart). Omdat de bewoners niet betrokken waren geweest bij het voorafgaande proces stonden zij aanmerkelijk minder positief tegevoert de app en het meten hiermee.

Het gebruik van digitale technologie bij lage SES burgers biedt ook wat uitdagingen. Hierbij valt te denken aan: de digitale en mobiele vaardigheden van burgers, internettoegang en bijbehorende kosten en de aan- of afwezigheid van wifi. Maar ook aan de sociale inbedding van één en ander (zie kader 'Gouden Tips').

Tot slot wordt ook de eigen kracht van burgers versterkt als je mensen bij elkaar brengt. We hebben door middel van diverse onderzoeken in groepsverband de eigen kennis, vaardigheden en capaciteiten van bewoners aangesproken om informatie op te halen die nodig was voor een goede appontwikkeling, zodat de app als eindproduct zou aansluiten bij de wensen en behoeften van wijkbewoners.

TOT SLOT

Het team van Kijk! Een gezonde wijk is voortvarend aan de slag gegaan in Nieuw-West. Het project heeft als geen ander bewoners weten te betrekken bij alle onderdelen van het onderzoek (citizen science); hoe ervaren bewoners gezondheid, niet alleen persoonlijk, maar wat heeft hun leefomgeving daar voor invloed op?

Een onderzoek waarbij citizen science tijdens alle fases is doorgevoerd. Nu, drie jaar later, zijn er honderden bewoners betrokken bij het proces van het ontwikkelen van een participatieve wijkschouw app: zelf gezondheid meten in de buurt en data genereren. Tegelijkertijd worden de bewoners zelf bewuster van gezondheid in hun omgeving.

BIJLAGE 1

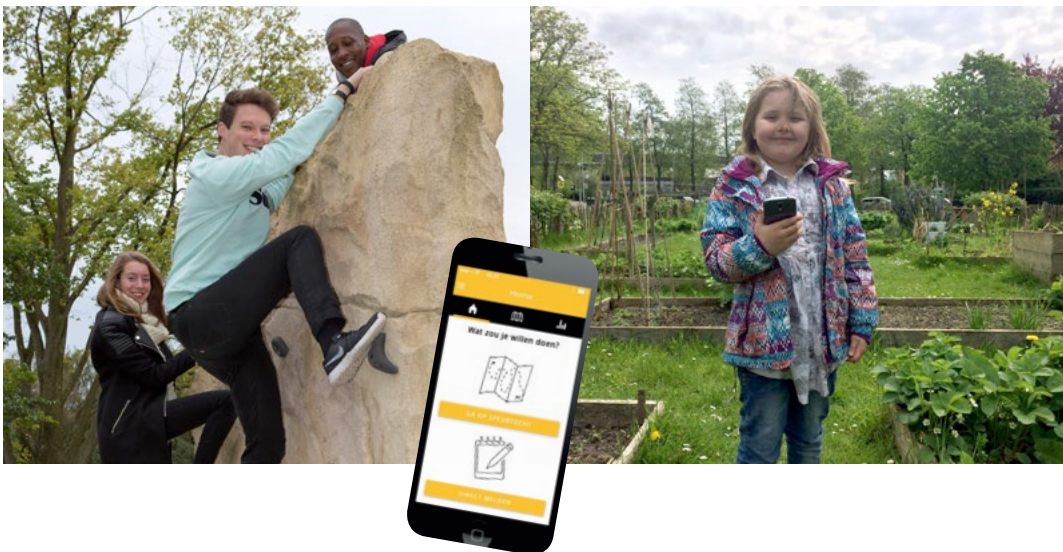
RESULTATEN METINGEN SPORT- EN SPELPLEKKEN MET BEHULP VAN DE KIJK! APP

In het voorjaar van 2017 onderzochten heel wat buurtgenoten de speel- en sportplekken in Slotermeer voor Kijk! Een gezonde wijk. Met een mobieltje in de hand liepen mensen rond en beoordeelden als ware buurtonderzoekers de omgeving. En wat blijkt, Slotermeer doet het behoorlijk goed. De gemeten sport- en speelplekken kregen gemiddeld een ruime voldoende. En daar gingen ze... Sommigen trotseerden weer en wind op laarzen en in lange regenjassen. Anderen genoten op slippertjes van het ontluikende lentezonnetje en weer anderen deden mee op sportschoenen, zij wisten onderzoek en gymnastiekoefeningen met elkaar te combineren.

In totaal verrichtten 74 buurtonderzoekers gezamenlijk 531 geldige metingen in Slotermeer tussen 29 april en 7 juni 2017. De onderzoekers

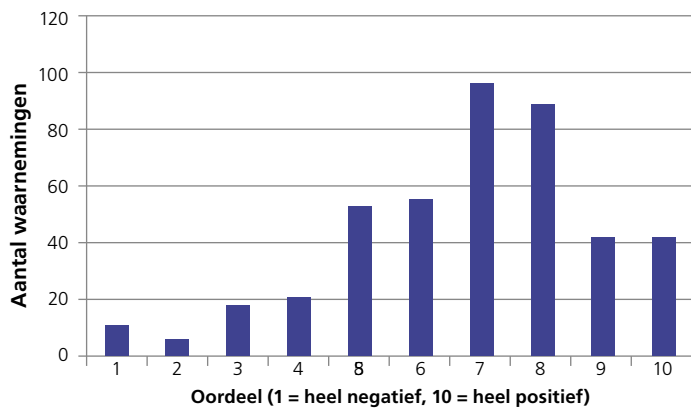
beoordeelden 24 bestaande speel- en sportplekken die in speurtochten waren verwerkt. Ook maakten zij melding van andere plekken in de wijk, waar zij mensen zagen bewegen. Hier kwamen nog 19 nieuwe locaties uit.

Het onderzoek werd gedaan met de mobiele app Kijk! Een gezonde wijk, die werd gebouwd door onderzoekers van de Hogeschool van Amsterdam en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu in samenwerking met bewoners uit Slotermeer. Experimenteren met zogeheten 'burgerwetenschap', waarin bewoners actief deelnemen aan wetenschappelijke onderzoeken, wordt steeds populairder. Aan deze laatste, grote onderzoeksrunde ging een uitgebreid traject vooraf dat al in 2014 startte.

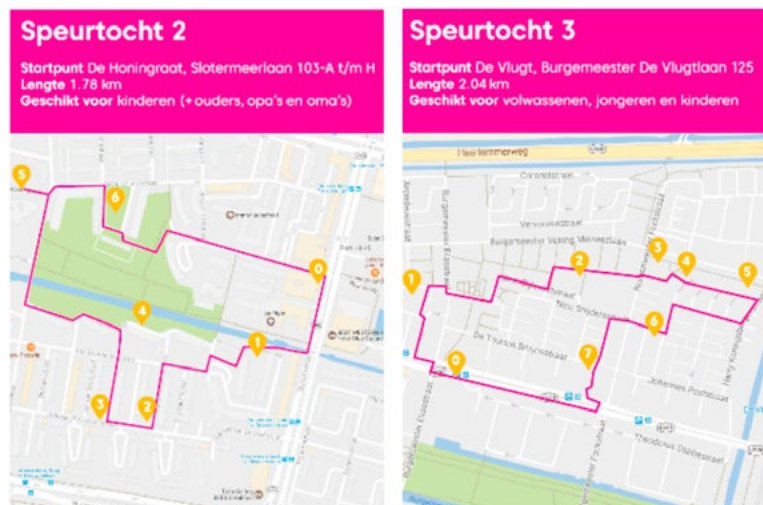

DE ONDERZOEKSRISULTATEN

Voor de grootste meting van het project werden in mei 2017 vier speurtochten uitgezet in verschillende delen van Slotermeer. Het onderzoek werd gericht op het beoordelen van bestaande speel- en sportplekken. Deze plekken brengen het er prima vanaf, de beoordeelde plekken krijgen gemiddeld een ruime voldoende van de burgerwetenschappers.

Met gemiddeld van 7,4 werden de openbare (moes)tuinen als de beste beoordeeld. De speeltuinen gaf men gemiddeld een 6,8.

Speurtocht 2 en 3 door respectievelijk de Lodewijk van Deijsselbuurt en de Burgermeesterbuurt werden het meest gelopen. De locaties aan die routes werden minimaal 15 keer of meer beoordeeld.

FAVORIETE SPEELTUINEN

De in 2015 geheel vernieuwde Speeltuin Slotermeer werd zeer goed gewaardeerd, die kreeg gemiddeld een 8 van de buurtonderzoekers en werd gevolgd door de speeltuin aan de Justus van Maurikstraat met een 7,8 en de speeltuin aan de Jan van Beersstraat met een 7,6.

Natuurspeeltuin De Natureluur kreeg ook een heel hoog cijfer maar was opgenomen in Speurtocht 1 en die werd niet vaak genoeg gelopen. Als een plek niet minimaal 15 keer beoordeeld is, zijn de resultaten niet betrouwbaar genoeg. Daarom worden de exacte cijfers niet gepubliceerd.

ONVOLDENDE

Van de speeltuinen die minimaal 15 keer werden beoordeeld waren er ook een paar niet zo populair. De speelplek aan de Adele Opzoomer-

straat kreeg een 4,4 van de buurtonderzoekers. Maar de meeste buurtonderzoekers komen er nooit, maar liefst 84 procent van hen komt normaal niet in de speeltuin. We weten dus niet of de dagelijkse gebruikers van het kleine speeltuintje er ook zo over denken. Ook de speeltuin aan het Jan Postmahof scoorde een onvoldoende: een 5,2. Ook voor die locatie geldt dat veel van de beoordelaars er zelf echter niet spelen.

Van andere buitenactiviteiten werd vooral moestuin de Slatuinen heel goed ontvangen. Veel mensen waren nog nooit bij die buurtmoestuin geweest, maar waren onder de indruk van de diverse bakken en groentes. Het basketbalveld dat vlak naast de Slatuin ligt, kon volgens de beoordelaars wel een opknabbeurtje gebruiken. Deze plek werd 26 keer beoordeeld en scoorde gemiddeld een 5,4.

GEBRUIKERSERVARINGEN

Veel van de buurtonderzoekers ontdekten nieuwe kanten van Slotermeer. 'Wat is het hier groen' werd regelmatig uitgeroepen.

Andere feedback die werd gegeven:

- ▶ "Deze buurt heeft me echt verrast, ik zou hier wel willen wonen."
- ▶ "Wat heeft Slotermeer veel speeltuinen!"
- ▶ "Wat goed dat de meeste speelplekken zachte tegels hebben."
- ▶ "Het zijn leuke speeltoestellen, maar er ligt wel veel vuilnis."
- ▶ "Ik word er helemaal rustig van."
- ▶ "Ik woonde hier jaren vlakbij, maar had geen idee dat hier zo veel mooi groen was. De mensen die hier wonen hebben echt een super woonplek."
- ▶ "Ik kwam op plekken waar ik nog niet eerder was geweest en mijn hond kon gewoon los meelopen. Vooral over de prachtige moestuin die we ontdekten, ben ik echt enthousiast."
- ▶ Over speeltuin Multikids: "Wat een mooie speeltuin: goed verzorgd, veilig en er is een watertappunt. Heel gezond!"
- ▶ Over speeltuin Bernard Loderstraat: "Dit mag niet de naam speeltuin dragen. Een grasveld is ook geen voetbalveld. Alleen een glijbaan en klimwand. Heel saai! Maar locatie heeft veel potentie, zeker gezien de heuvel en oppervlakte."
- ▶ Over speeltuin Du Perronstraat: "Dit is een leuke plek voor kleine kinderen, maar er ligt momenteel veel vuil en de prullenbak is vol. Omdat het op gras is, groeit er nu veel onkruid ook is het hekwerk kapot. Dit is gevaarlijk voor kleine kinderen."
- ▶ Over speeltuin Gerbrandypark: "Het is mooi verzorgd, met name de street art en leuke toestellen vallen op."

BIJLAGE 2

KIJK! EEN GEZONDE WIJK IN VOGELVLUCHT

Eind 2014 starten Eigenwijks, RIVM, HvA, GGD en stadsdeel Nieuw-West samen het project Kijk! een gezonde wijk. Dat heeft tot doel om samen met bewoners een mobiele app te ontwikkelen op het gebied van gezondheid en zo gedragsverandering te realiseren, signalen uit de wijk op te halen en onderzoeksdata te verzamelen.

De gedachtegang is dat veel mensen in wijken als Slotermeer het moeilijker vinden om op bewonersbijeenkomsten en andere traditionele vormen van burgerparticipatie hun mening te geven. Bijvoorbeeld omdat bewoners de taal niet goed machtig zijn of omdat ze zich niet zeker genoeg voelen om hun mening te verwoorden.

De aanname van de onderzoekers is dat een mobiele app wellicht een laagdrempeliger manier is om je mening te geven. En dan wel eentje, waarbij bewoners zelf beslissen wat dan belangrijke zaken zijn om te beoordelen. De onderzoekers willen ontdekken wat bewoners belangrijke elementen vinden in hun eigen wijk als het gaat om hun gezondheid. Zoals bijvoorbeeld de kwaliteit van de huizen en de omgeving, maar ook de sociale kanten van een wijk, zoals gezelligheid en veiligheid.

2015 SAMEN DE KADERS BEPALEN

In het eerste jaar van het project lopen 75 bewoners samen door Slotermeer om zogeheten Gezondheidsscans te maken. 70 bewoners doen vervolgens mee aan Structured

Interview Matrices (SIM's), waarbij zij zelf aan de hand van onderzoeksvragen tot indicatoren voor een gezonde wijk komen. Die worden door onderzoekers vervolgens gebruikt voor het bouwen van de mobiele app.

2016 DE APP WORDT GETEST

Verschillende bewoners gaan op pad met de eerste versie van de mobiele app. Zij koppelen hun gebruikerservaringen terug aan de onderzoekers. In november 2016 wordt de app gelanceerd tijdens een Gezondheidsfestival. In de speciale meetweek erna gaan bewoners met de app op pad, ze lopen door de wijk en melden zaken die opvallen. Hiermee vallen mooie prijzen te winnen.

2017 GERICHT ONDERZOEK NAAR SPORT- EN SPEELACTIVITEITEN

Aan de hand van de feedback uit de eerste meetweek wordt de app verder verbeterd. Een nieuwe meetweek vindt plaats in mei. Bovendien wordt ditmaal de aandacht specifiek gericht op één aspect van de buurt: de sport- en speelplekken. Er worden speurtochten uitgezet. Tientallen bewoners beoordelen en ontdekken de diverse sport- en speelplekken in hun wijk op kwaliteit.

KIJK! EEN GEZONDE WIJK IN DE MEERVAART

Op zaterdag 20 mei 2017 stroomde De Meervaart vol met bewoners en professionals die de afgelopen jaren betrokken waren bij het project Kijk! Een gezonde wijk of geïnteresseerd waren in het thema gezondheid. Een feestelijke dag met zalige (en gezonde) hapjes, diverse inspirerende workshops en een bijzondere voorstelling. Als dank aan al die bewoners en professionals die de laatste jaren aan het unieke onderzoeksproject werkten.

Een genoten werd er! Onder meer bij de workshops, die liepen uiteen van bewegen tot het bestuderen van je omgeving. Van dansen waar je energie van krijgt tot een lachworkshop, want ook lachen is gezond. Ook kon je Slotmeer met andere ogen bekijken met hulp van een stedenbouwkundige, die mensen meenam in het observeren van de openbare ruimte. En er werd ook gezond gekookt en gesnackt.

Hoogtepunt van de dag was de prijsuitreiking. Onder de buurtonderzoekers werden diverse prijzen verloot, uiteraard binnen het thema. Van een workshop Gezond koken tot en met een sportschool abonnement. De hoofdprijs ging naar Rabia Hida, zij kreeg een gloednieuwe fiets en was daar heel erg gelukkig mee. Rabia had alle speurtochten op haar fiets gedaan en sommigen dubbel, lopend met haar twee dochters. De nieuwe fiets gaf ze dan ook cadeau aan een van haar dochters, zo kunnen ze voortaan samen fietsen.

Daarnaast werd er genoten van de voorstelling 'Hoofd zoekt lichaam'. 'In een wereld vol prikkels en verleidingen is keuzes maken echt belangrijk: wat je nu doet, bepaalt of je vandaag plezier hebt. Of je morgen energie hebt. Of je volgende week gezond bent.' En precies daar ging Kijk! Een Gezonde wijk over. De dag en het theaterstuk vormden een prachtige en passende afsluiting van een bijzonder onderzoeksproject.

REFERENTIES

- Brown, G., & Kytta, M. (2014). Key issues and research priorities for public participation GIS (PPGIS): A synthesis based on empirical research. *Applied Geography*, 46, 122-136.
- Coburn, J. (2004). Confronting the challenges in reconnecting urban planning and public health. *American Journal of Public Health*, 94(4), 541-549.
- Cila, N., Jansen, G., Groen, M., Meys, W., Den Broeder, L., & Kröse, B. (2016). Look! A healthy neighborhood: Means to motivate participants in using an app for monitoring community health. *Proceedings of the 2016 CHI Conference Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems*; Santa Clara, California, USA. 2851591: ACM; 2016. p. 889-98.
- Dahlgren, G., & Whitehead, M. (1991). *Policies and strategies to promote social equity in health*. Stockholm: Institute for Future Studies.
- Den Broeder, L. (2014). *Projectvoorstel Kijk! Een gezonde wijk*. Hogeschool van Amsterdam, Kenniscentrum KiK.
- Den Broeder L, Devilee J, Van Oers H, Schuit A.J., Wagemakers A. *Citizen Science for public health*. Health Promot Int. 2016.
- Gemeente Amsterdam (2018). *Amsterdam in cijfers 2017*.
- Goodchild, M.F. (2007). Citizens as sensors: The world of volunteered geography. *GeoJournal*, 69(4), 211-221.
- Hofland, A.C.L., Devilee, J., Van Kempen, E., & Den Broeder, L. (2018). Resident participation in neighbourhood audit tools - a scoping review. *European Journal of Public Health*, 28(1), 23-29.
- Zwijnenburg, J., Booi, H., Janssen, M., Jakobs, E., & Van der Oord, M. (2012). *Gegevens Wonen en toekomstvisie Nieuw-West*. Verkregen October 8, 2015 from www.nieuwwest.amsterdam.nl.

